

Τα σέβη μου στον Στέφανο Μάνο

12/Φεβ/2019 00:06

Του **Μανόλη Καφή**

Έτσι συμβαίνει με την Ιστορία. Κάθε εποχή επαναξιολογεί και τις πολιτικές και τα γεγονότα και την σημασία τους, και φυσικά και τα πρόσωπα, υπό το φως των νέων δεδομένων. Αναθεωρεί καθιερωμένες αντιλήψεις, φωτίζει με διαφορετική οπτική και αντιλαμβάνεται διαφορετικά, όσα συνέβησαν στο παρελθόν.

Έτσι συνέβη και με τον Ανδρέα Παπανδρέου, που φέτος συμπληρώνονται 100 χρόνια από την γέννησή του. Ποιος θα το φανταζόταν πριν από μερικά χρόνια, πως εκείνος που φάνηκε ότι θα έμενε στην ιστορία ως ο ηγέτης που συμφιλίωσε τις δύο Ελλάδες, εκείνος που έβγαλε από την απομόνωση την άλλη, την ξεχασμένη από την δεξιά παράταξη Ελλάδα, θα αντιμετωπιζόταν πλέον από μεγάλη μερίδα της κοινής γνώμης, σαν αυτός που έβαλε τις βάσεις για την μελλοντική χρεοκοπία της χώρας. Ο ηγέτης που εκτίναξε το εξωτερικό χρέος, με την επεκτατική και σπατάλη πολιτική του.

Έτσι συνέβη και με τον Στέφανο Μάνο. Για τους δημοσιογράφους της γενιάς μου, ο Στέφανος Μάνος ήταν ο μόνιμος κακός της ιστορίας. Ο κυνικός, αμετανόητος νεοφιλελεύθερος, που χωρίς καμία κοινωνική ευαισθησία, αντιμετώπιζε την οικονομία σαν μια απλή παράθεση αριθμών, αδιάφορος για το κοινωνικό κόστος. Έστω κι αν είχε και κάποιες καλές ιδέες σε θέματα περιβάλλοντος... Η χρεοκοπία της χώρας, η απονομιμοποίηση των "αριστερών" πολιτικών του μεγάλου, πελατειακού κράτους, προβίβασε ξαφνικά τον Στέφανο Μάνο στην θέση του "γκουρού" του οικονομικού ορθολογισμού και της κοινής λογικής. Βοήθησε φυσικά και η διαγραφή του από την Νέα Δημοκρατία και η συνταξιοδότησή του, που τον αποχρωμάτισαν κομματικά.

Τασκεφτόμουν όλα αυτά διαβάζοντας μια από τις τελευταίες του αναρτήσεις στο Facebook, που έγινε viral. Ξεκινά με μια μάλλον κωμική σκηνή, όπου αφηγείται ότι νεαρός δημοσιογράφος του τηλεφωνεί για να τον συγχαρεί για την πεζοδρόμηση της Βουκουρεστίου! Η πεζοδρόμηση, όπως

σημειώνει έκπληκτος και ο ίδιος, έγινε το 1978, αλλά ο νεαρός θαυμαστής το αγνοούσε. Το έμαθε από πρόσφατη συνέντευξη του Στέφανου Μάνου στα Νέα.

Αλλά ηευρεία δημοσιότητα της ανάρτησης δεν οφείλεται σε αυτό το ανεκδοτολογικά στοιχείο. Οφείλεται στην κατάληξη, όπου ο πάντα οξύς στις διατυπώσεις του πρώην υπουργός, σημειώνει την δυσανεξία με την αντίθετη άποψη του Κώστα Καραμανλή και προσθέτει: "Το γεγονός ότι ο Κώστας Καραμανλής δεν ανεχόταν διαφορετικές απόψεις είναι η βασική αιτία της οικονομικής καταστροφής που προκάλεσε η πρωθυπουργία του. Κανείς δεν τολμούσε να εκφράσει διαφορετική άποψη. Έτσι οδηγηθήκαμε στην χρεοκοπία. Αν δεν υπήρχε η χρεοκοπία ως αποτέλεσμα της καραμανλικής διαχείρισης, τα σημάδια του περάσματος του θα ήταν εξίτηλα".

Τοσυμπέρασμα του Στέφανου Μάνου απέχει πολύ πάντως από το να είναι κοινώς παραδεκτό. Σε έρευνα του Ιανουαρίου του 2017, που δημοσιεύεται στο τελευταίο βιβλίο των Νίκου Μαραντζίδα και Γιώργου Σιάκα, "Στο Όνομα της Αξιοπρέπειας", εκδόσεις Παπαδόπουλος, και στο ερώτημα ποιος ευθύνεται για την κρίση, το 61% της κοινής γνώμης απαντά η διακυβέρνηση της χώρας της περιόδου 1981-1989, το 62% η διακυβέρνηση του Κώστα Καραμανλή και το 84% η κυβέρνηση του Γιώργου Παπανδρέου 2009-2011.

Ασχέτωςτου τι λέει η στατιστική και η εξέλιξη των μεγεθών της οικονομίας, το γεγονός ότι η προσφυγή στον μηχανισμό στήριξης έγινε επί των ημερών του Γιώργου Παπανδρέου τραυμάτισε ανεπανόρθωτα την εικόνα του πρώην πρωθυπουργού. Συν το γεγονός φυσικά της αλλοπρόσαλλης διαχείρισης της κρίσης επί των ημερών του, που οι ξένοι συνάδελφοι περιέγραψαν τόσο εύστοχα με την λέξη "Papandemonium".

Βεβαίως, το τι πιστεύει η κοινή γνώμη, που διαμορφώνει την άποψή της από την πολιτική συγκυρία και τον κομματικό ανταγωνισμό, και τι προκύπτει από την οικονομική έρευνα και ανάλυση, δεν συμπίπτουν πάντα. Ούτε καν συχνά.

Στοσημείο αυτό έχει ενδιαφέρον να ανατρέξουμε στην πιο πρωτότυπη έρευνα που έγινε τα τελευταία χρόνια για το πως φθάσαμε στην χρεοκοπία. Όπως γράφει ο καθηγητής Γιώργος Στρατόπουλος, στο πολυσυζητημένο άρθρο του "Μπορούσαμε να αποφύγουμε το Πρώτο Μνημόνιο;", που δημοσιεύθηκε στο protagon στις 04/03/2017, συνδυάζοντας την ανάλυση του χρέους και των δημοσιονομικών μεγεθών της ελληνικής οικονομίας, υπό το φως της διεθνούς κρίσης, ακόμα κι αν υποθέσουμε ότι η κυβέρνηση Παπανδρέου ασκούσε την πιο αξιόπιστη, αποτελεσματική και μνημονιακή πολιτική που μπορεί να φανταστεί κανείς, "περιθώρια αποφυγής του 1ου μνημονίου το 2010 δεν υπήρχαν, όποια διαχείριση και αν ασκούσε οποιαδήποτε ελληνική κυβέρνηση. Αυτό επ' ουδενί σημαίνει ότι η κυβέρνηση Παπανδρέου άσκησε αποτελεσματική και έγκαιρη διαχείριση της κρίσης, οικονομικά και πολιτικά".

Τοάρθρο ξεκινά μάλιστα με ένα είδος αφορισμού. "Η Ισπανία το 2007 είχε λόγο χρέους προς ΑΕΠ 36% που εκτινάχθηκε σε 86% του ΑΕΠ το 2012. Η Πορτογαλία είχε λόγο χρέους προς ΑΕΠ το 2007 68% και εκτινάχθηκε σε 126% του ΑΕΠ το 2012. Η Ελλάδα είχε λόγο χρέους προς ΑΕΠ 103%. Πού θα έφθανε το 2012; Ακόμα και με τους πιο επιεικείς υπολογισμούς θα έφθασε στο

160%, άρα η Ελλάδα θα έπρεπε να καταβάλει για τόκους το 7,5% του ΑΕΠ ετησίως. Ποιος θα δάνειζε τη χώρα με αυτά τα δεδομένα; Κανείς!"... Αυτά όσον αφορά τον Γιώργο Παπανδρέου.

Προσθέτει όμως και το εξής: "Ακόμα και με υπεύθυνη δημοσιονομικά διαχείριση την διετία 2008-2009, πάλι δεν θα αποφεύγαμε το 1ο μνημόνιο. Αυτό που θα αποφεύγαμε είναι η δριμύτητα των μνημονίων, το μέγεθος της απαιτούμενης λιτότητας". Αυτά όσον αφορά τον Κώστα Καραμανλή, για τον οποίο γράφει ο Γ. Στρατοπουλος, κατά τα λοιπά, ότι "τερμάτισε τον δημοσιονομικό εκτροχιασμό"...

Το ερώτημα φυσικά παραμένει. Ποιος φταίει τελικά για την χρεοκοπία; Ο Κώστας Καραμανλής; Έχει δίκιο η άδικο ο πάντα οξυδερκής Στέφανος Μάνος;

Νομίζω την πιο πειστική εισαγωγή στην συζήτηση αυτή που θα κάνουμε για τα επόμενα 25 χρόνια τουλάχιστον, την βρήκα στο βιβλίο των Νίκου Μαραντζίδα και Γιώργου Σιάκα, που ανέφερα προηγουμένως.

Με δυο λόγια, "σε τέτοιες περιόδους κρίσης, αναζητούμε συνήθως έναν καθαρό και απλό λόγο ώστε να κατανοήσουμε γιατί κάτι τόσο άσχημο μας συνέβη. Αυτό το ένστικτο μας κάνει να υπερβάλουμε ως προ το πόσο σημαντικά είναι συγκεκριμένα άτομα ή ομάδες και δυσκολευόμαστε να αντιληφθούμε τον ρόλο των πιο μακροπρόθεσμων δομών"...

[Διαβάστε το άρθρο στο Capital.gr](#)